folklor/edebiyat, cilt:21, sayı:82, 2015/2

Türkiye'de Kore Savaşı Edebiyatında Kadın ve Savaş Algısının Sedat Veyis Ömek'in *Pirinçler Yeşerecek* Oyunu Üzerinden Tartışılması

Eunkyung Oh[1]

Kore Savaşı'nın üzerinden yarım yüzyılı aşkın bir süre geçti. Kore'de Kore Savaşı'na ilişkin yeni bakış açısıyla tekrar incelemeler denenmektedir. Kore Savaşı çoktan ulusal nitelikte bir savaşın ötesine geçip, uluslararası bir savaş olarak kavranmakta ve soğuk savaş sistemine özgü anti-komünist ideolojiyi devletçi bakış açısının ötesinde bir savaş analizi gerçekleştirilmektedir.

Edebiyat alanında da Kore Savaşı edebiyatı teorisini ya da Kore Savaşı'nı konu alan eserlerle ilgili farklı açılardan analiz ve araştırmalar yapılmaktadır. Fakat uluslararası savaş niteliğindeki Kore Savaşı ile ilgili genel analizler sadece Kore'de savaş edebiyatına ağırlık veren araştırmalarla sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla bu araştırmalar Kore Savaşı'na katılan farklı ülkelerin bakış açılarını ve durumlarını dışlayan bir yaklaşım olmaktan öteye geçememiştir. Bu nedenle, Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde Kore Savaşı'na katılan farklı ülkelerin savaşa ilişkin değerlendirmelerinin ve karşılaştırmalı edebiyat yönünden yaklaşımlarının birlikte ele alınması gerekir. Dünyanın farklı ülkelerinden Kore Savaşı'na katılan askerlerin deneyimledikleri savaşın nasıl bir şey olduğunu tekrar gözden geçirerek, karşılaştırmalı edebiyat ve karşılaştırmalı kültürel yaklaşımla inceleyebilmek için o ülkelerdeki savaşla ilgili tepki ve değerlendirmeleri kavrayıp, kültür tarihi yönünden elde edilecek kazanımların ne olduğunu anlamak gerekir.

Bunun için mutlaka incelenmesi gereken metinler varsa, işte bunlar Türkiye'de-

1 Prof.. Dr., Dongduk Kadın Üniversitesi Seul Kore Cumhuriyeti (euphra33@hanmail.net)

ki Kore Savaşı edebiyatı eserleridir. Çünkü Türkiye, Kore Savaşı'na en çok kara askeri gönderen ülkedir. Türkiye'de hâlâ Kore Savaşı'nı iliklerine kadar hatırlayan Kore Gazileri'yle her yerde kolaylıkla karşılaşabilir. "Ölmeden önce bir kez mutlaka koruduğum Kore'ye gitmeyi istiyorum" derken gözleri yaşaran savaş gazileri ile ailelerinin deneyimleri Türkiye'de Kore Savaşı edebiyatını oluşturmuştur.[2] Asya'nın bir ucundaki, zar zor gidilebilecek Türkiye'de Kore Savaşı'nı bedenleriyle, kendi geçmişleriyle hatırlayan insanlar ve onların ürettiği Kore Savaşı edebiyatı vardır.

Pirinçler Yeşerecek Adlı Eserin Savaş Edebiyatı Yönünden Anlamı

Türkiye'deki Kore Savaşı edebiyatı eserlerinin çoğunluğu, savaşa katılmanın mantıklı olduğunu öne sürüp halkın destek ve teşviğini artırmak için propaganda ve ajitasyona odaklanmıştır. Eşdeyişle, hemen hemen tüm eserler için halkın savaşa katılımını teşvik edip desteklemek amacıyla oluşturulan propaganda ve ajitasyon edebiyatıdır diyebiliriz.[3] Türk Hükümeti "Kore Savaşı'na Asker Gönderme" denilen projeyi uygulamak için, ülke menfaatlerinden ziyade "komünist partinin ülkeyi komünizm altına alma tehlikesinden liberal devlet Kore'yi kurtarmak gerekliliği" anlamında "anti-komünist bir yaklaşım" sergilemiştir.[4] Ancak bu şekilde tüm halkın güçlü desteğini arkasına alarak

2 Türk Edebiyatı içinde yer alan Kore Savaşı Edebiyatının oluşması ile ilgili birkaç makale yazılmıştır: Türk Hükümetinin Birleşmiş Milletler bünyesinde asker göndermesi ve Kore Savaşı Edebiyatının oluşumu ve türlerine göre özellikleri üzerine bir çalışma için bkz.: Eunkyung Oh, "Kore Savaşı ve Türk Edebiyatı", *Kore Savaşı ve Dünya Edebiyatı* (Gughak Caryovon, 2003, Seul, 263-290); savaş edebiyatı olarak Türk-Kore savaş edebiyatının özellikleri ile ilgili olarak bkz.: "Türkiye ve Kore Savaş Edebiyatı" (*Jongsinmunhuayongu*, 2003, cilt 26, 205-223); eser sayısının çok olduğu Kore Savaşı şiirleri analizi için ise bkz.: "Kore Savaşı ve Türk Şiirleri Araştırması", *Gukje-omun,* 2003, cilt 28, 178-207).

3 Savaşa girildiğinde bazı yazarlar ülkelerinin talepleri doğrultusunda ya da kendi vatanseverlikleri nedeniyle savaşı zafere götürmek için ya da meşruiyet kazandırmak için eserler yazarlar. Söz konusu metinlerin üretilmesinin çoğu zaman amacı herkesi seferber edip askerlerin savaşma dürtülerini artırmaktır. Bu edebiyat türü propaganda ve ajitasyon edebiyatı olarak Savaş Seferberliği Edebiyatı şeklinde de adlandırılmaktadır ve hümanizm boyutuyla sınırlanmadığında geniş anlamda savaş edebiyatına dahil edilmektedir. Kore Savaşı'nda da destek almayı amaçlayan, devletin talebine uyan propaganda ve ajitasyonu hedefleyen Savaş Seferberliği Edebiyatı büyük ölçüde eserler vermiştir, savaşı destekleyen ideolojik işlevin yerine getirilmesinde edebiyat aktif bir rol oynamıştır. Bu tür ortamlar yazarlardan çok özellikle öğrenci, aydın, savaşa katılan askerler gibi amatör yazarlar tarafından oluşturulmaktadır. Türk edebiyat dünyası da sadece edebiyatçılar değil askerlerin tamamım ne şekilde savaşa dâhil edebiliriz konusuna ilgi göstermiştir.

Savaş hattında öncülük rolü üstlenen edebiyat, o dönemde öğretmenlik yapan Enise Kandemir'in şiir derlemesi "Kore Destanı"nı (1954) yazmasıyla tam anlamıyla başlamıştır. Propaganda amaçlı bu eser hakkındaki değerlendirme olumludur. Söz konusu metinlere yönelik eleştirel bakış açısının azlığı Türk edebiyat dünyasında tam anlamıyla Kore Savaş Edebiyatı Teorisi'nin de dile getirilemediğinin bir göstergesidir.

4 Sovyetler Birliği'nin *siyasi tehdidi* altındaki ortamda Türkiye antikomünist ideolojiyi içselleştirmişti. Bu sebeple Türk askerlerinin Kore Savaşı'na katılması Türkiye'nin güvenliği için dönemsel bir talep olarak kabul edilmiştir. Bu haldeki ulusal ve uluslararası koşullardan dolayı Türk hükümeti giderek tüm ülkenin büyük desteğini almıştır. Ayrıca Türk hükümetinin asker gönderme kararma ülkeyi ikna etmesi için bahanesi de vardı: Sovyetler Birliği'nin yayılma ve komünizmi genişletme isteğini göz ardı edemeyen Türk hükümetinin liberalizmi sürdüren tarafı seçmesi ve bu temelde hazırlık yapması da aslında Türkiye'nin güvenliği için önemli görülmekteydi. Türkiye ulusal basını, Türk hükümetinin Kore savaşma asker göndermeye karar vermesini Türkiye'nin güvenliğini teminat altına almak amacıyla olduğunu ve bunun Amerika Birleşik Devletlerinin askerî, dahası ekonomik yardımlarının garantilenebileceği bir çözüm olarak duyurmuştu. Ayrıca bu durum Türkiye'nin 1951 yılında Nato'ya alınmasıyla sonuçlanmıştır (konuyla ilgili detaylı bilgi için bkz.: Metin Toker, *Demokrasimizin İsmet Paşa Yılları,* Bilge Yayınları, 1950); "Kararımız isabetli mi, değil mi?". *Cumhuriyet Gazetesi,* 28.07.1950; Jaemahn Suh, "Kore Savaşının Patlak Vermesinin

asker gönderebilmesi mümkün olmuştur. Bu konuda edebiyatın rolü de azımsanmayacak düzeydedir. Fakat, usta yazarların çoğu bu konuda sessiz kalmış, asker göndermeyi teşvik eden propaganda ve ajitasyon edebiyatı amatör edebiyatçıların görevi olmuştur.[5]

O dönemler Türkiye'nin siyasi ortamında hükümet karşıtı konuşmalar yapmak veya savaş karşıtı fikir beyanında bulunmak yazar olarak sadece özgürlüğünün elinden alınmasını değil, ölüm tehlikesini de göze almayı gerektiriyordu. Bu nedenle yazarlar Kore Savaşı'nı ele almak konusunda isteksiz davrandılar. Pek çok amatör yazar ve aydının savaşın geçerli gerekçelerini duyurmakta acele etmesinin aksine usta yazarların çoğunluğu ağızlarını sıkı sıkıya kapatmıştı. Usta yazarların uzun süren sessizliklerini bozup Kore Savaşı'nı dillendirmeye başlamaları seksenli yıllardan itibarendir.[6] Uzun süren askeri diktatörlük devrinin kapanması ve halktan bir cumhurbaşkanının seçilmesiyle edebiyat dünyasında da özgürlük rüzgârları esmeye başlamıştır.[7]

Bu koşullardaki Türkiye'nin iç siyaseti göz önünde bulundurulduğunda özellikle Sedat Veyis Örnek'in *Pirinçler Yeşerecek* adlı eserine dikkat çekmemizi gerektiren sebepler vardır. İlki, savaş esnasında değil de, savaştan sonra yazılması açısından savaşla ilgili değerlendirmeleri barındıran ilk eser olması; İkincisi de BM askeri olarak savaşı 1953-1955 yılları arasında bizzat yaşayan bir yazar tarafından yazılmış olmasıdır.[8] Örnek'in gençlik döneminde Kore Savaşı'ndaki tecrübelerini tiyatro oyunu olarak eserleştiren *Pirinçler Yeşerecek,* yazarın bireysel tecrübelerini ortaya koymaktadır.

Türkiye'de çok iyi tanınan bir halkbilimci olan Örnek, aynı zamanda oyun yazarıdır. *Pirinçler Yeşerecek* adlı eser yazıldıktan bir yıl sonra[9] 1969-70 yıllarında Ankara Devlet

Ortadoğu Bölgesine Etkisi", "Gugce Munce", 1976).

5 Kore Savaş Edebiyatını oluşturan amatör yazarların sayısı hızla artmıştır. Çalışan öğretmenler ya da Köy Enstitüsü öğrencileri gibi sistem dışı aydınların çevresinde başlayan Savaş Seferberliği Edebiyatı, sözlü edebiyat, şiir geleneğini sürdüren halk şairi aşıklar tarafından daha da hızlandırılmıştır. Halk şairi aşıklar Türk kültürüne özgü geleneksel tarzda destanlar yazarak köylerde savaşa katılmanın ne kadar gerekli olduğunu anlatmış, halkın katılımını teşvik etmeye katkı sağlamıştır.

6 En belirgin şekilde savaş karşıtlığını ortaya koyan şair Nazım Hikmet'tir. İlk olarak Nazım Hikmet asker göndermeyi "paralı askerler" olarak adlandırıp dönemin Başbakan'ı Adnan Menderes'i "küçük anavatanın askerlerinin hayatını satarak kazandığı dövizle gününü gün eden diktatör" olarak tanımlamıştır. Asker gönderme ile ilgili en güçlü eleştirileri ve karşı çıkışı sergileyen Nazım Hikmet'ti, ama onun savaş karşıtlığı düşüncesi sol görüşlü olmayanlarca benimsenmesi konusunda belirli bir sınıra sahipti. Sosyalist bir rota izleyen Nazım Hikmet'in savaş karşıtlığı algısı çoktan liberal rotayı seçip antikomünist ideolojiyi benimseyen Türkler için kolayca yakınlaşılmayacak bir mesafedeydi.

7 Kore Savaşı'na katılmanın arka planı ile Türkiye'deki kamuoyunun oluşumu hakkında detaylı bilgi için bkz.: Eunkyung Oh, "Türkiye ve Kore Savaşı Edebiyatı", *Jongsinmunhuayongu,* 2003, cilt 26, 207-209.

8 Sedat Veyis Örnek (1927-1980), Sivas Zara'da doğmuştur. Almanya'da tamamladığı doktorasının ardından ölümüne kadar Ankara Üniversitesinde Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Öykü ve tiyatro oyunları çevirisi ve yazarlığı da yapan Örnek, *Kurt* (1964), *Pirinçler Yeşerecek* (1968), *Manda Gözü* (1969) gibi eserler yazmıştır. Bu eserler Ankara Devlet Tiyatrosu ya da İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelenmiştir. Halkbilim üzerine çok sayıda yayını olan Örnek'in başlıca eserleri, *Sivas ve Çevresinde Hayatın Çeşitli Safhalarıyla İlgili Batıl İnançların ve Büyüsel İşlemlerin Etnolojik Tetkiki* (1966), *Etnoloji Sözlüğü* (1971), *100 Soruda İlkellerde Din, Büyü, Sanat, Efsane* (1971), *Anadolu Folklorunda Ölüm* (1971), *Budunbilim Terimleri Sözlüğü* (1973), *Türk Halkbilimi* (1977) ile *Geleneksel Kültürümüzde Çocuktur* (1979).

9 Bu eserin aslı 1968 yılında *Türk Dili Dergisinde* (sayı 202) ve daha sonra da *Yeni Türk Tiyatrosu'nda* yayınlanmıştır.

Tiyatrosu'nda sahnelenmiştir. Bu oyunun, Kore Savaşı ile doğrudan ya da dolaylı bağlantı kurmuş insanlar için savaşı hatırlayıp yeniden gün ışığına çıkarabileceği bir sayfa açmaya vesile olduğu için o dönemlerde çok olumlu eleştiriler aldığı ve izleyenlerin sevgisini kazandığı bilinmektedir.

Örnek'in *Pirinçler Yeşerecek* eserinde hepimizin savaşzede olduğu ve savaşa engel olup barışı korumak için devletçiliğin ötesinde bir savaş algısı gerektiği mesajı saklıdır. Örnek, çok sayıda insanın "devlet" ideolojisi ve sistemi koruma gerekçesiyle ölmekten başka çaresi kalmadığıyla ilgili problemi ortaya koyup özellikle seks ticareti yüzünden hayatları mahvolan Kore'nin dul kadınları vasıtasıyla savaşı eleştirmektedir. Oyunun sahnelendiği sıralarda yazar savaş karşıtlığı düşüncesini aşağıdaki gibi dile getirmiştir: "Bu eser savaş denilen devasa oyunun sadece bir kısmını tasvir etmekten öteye geçmez. Seks ticareti mağduru kadınla Amerikalı asker arasında geçen bir hikâye ama her ikisi de kurban. Her ikisi de savaştan nefret edip birbiriyle empati kurar. Bu şekilde bu eserde savaş denilen büyük oyunda küçük oyunlar başlayıp bitiyor."[10]

Eleştirmen Adnan Binyazar da *Pirinçler Yeşerecek* ile ilgili eleştirisinde Örnek'in, savaşı, insanlığı yıkan vahşi bir davranış olarak tasvir ettiğini vurgulayıp yazarın savaş karşıtı algısına dikkat çekmeye çalışmıştır.[11]

Kore Savaşı edebiyatında önemli rol üstlenen bir yazar ve savaşı ön cephelerde deneyimleyen bir asker olmasından dolayı Örnek'in eserinin derin ve anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Pek çok askerin memleketine duyduğu özlem ya da savaş korkusu gibi lirik konuları işlemesine karşın Örnek'in yerinde tecrübe ettiği genelev görüntüsünü eserinde yeniden canlandırması rapor edebiyatı ve belgesel edebiyatı olarak da eserin değerini yükseltmektedir.

Seks Ticareti Mağduru Kadınlar ve Sömürgeleştirilen Ülke

Bu eserin konusu, 38. enlemin güneyine konuşlanmış BM askerlerine seks ticaretinin yapıldığı bir köyde geçmektedir. Tarihi arka plan, ateşkesin imzalanmasından sonra 1955 yılı olarak belirtilmiş olsa da eserin havası savaş ciddiyetini göstermektedir. Eser yaklaşık otuz sayfadır ve tek perdeliktir. Karakterler; mağdur kadın Songca, Bay Gim, Hacana[12] ve iki Amerikan askeridir. Hacana ve ikinci Amerikan askerinin oyundaki rolü çok küçüktür, neredeyse sadece olay akışı için belirlenmiş karakterlerdir. Olay daha çok Songca, Bay Gim ve Amerikan askerinin çatışması üzerine yoğunlaşmaktadır.

Oyundaki sahne, genellikle genelev olarak işlev gören bu köyde mağdur kadının odasıdır.[13] Bu kadın sadece ("şakşi"-bekâr kadın) adıyla ifade edilir ve ismi söylenmez.

10 Sedat Veyis Örnek, *Devlet Tiyatrosu Aylık Sanat Dergisi,* 1969, sayı 47, 1.

11 *Adnan Binyazar,* Türk Dili Dergisi *1969, 214,* Türk Kısa Oyunları Özel Sayısı, *1969, s.594*

12 "Hacana", Anadolu'da "kadın ticareti yapan kişi" anlamında kullanılan bir sözcüktür.

13 Bu eserde o zamanlar kullanılan dil aynen korunarak kullanıldığı için *belgesel edebiyat* özelliği taşımaktadır. Örneğin, seks ticareti mağduru kadın "Şakşi" olarak ifade edilmiş, o zamanlarda kadın ticareti yapan kişi ile seks ticareti mağduru kadın arasındaki işleri idare eden kadın olarak "Mamasang" (hacana) ifadesi kullanılmaktadır. Ayrıca Koreli erkeğin "Bay Gim" şeklinde isimlendirilmesi genel olarak Korelilerin soyadlarının "Gim" olduğu yönündeki düşünceden kaynaklanmaktadır. Bunun dışında da eserde "çocuk" anlamında "Bebisang belki de yarın ölecek" cümlesiyle "Maybe tumoro sayonar" gibi cümleler o dönemde seks ticareti mağduru kadınlarla BM askerlerin kullandığı konuşma dili olduğu gibi kullanılmıştır. İngilizce ve Japonca karışımı bir dilin mağdur Koreli kadınlarla BM

Söz konusu kadının adı, oyunun sonlarına doğru Hacanayla olan diyalogdan anlaşılmaktadır. Songca adındaki bu kadın savaştan dolayı kocasını kaybeder. Kocasını kaybettikten sonra geçimini sağlamak için bu köye gelir. Bu köyde babası belli olmayan bir çocuk dünyaya getirir. Bu çocuk kadına yaşama gücünü sağlayan tek varlık nedenidir. Günbegün zar zor hayatını devam ettiren kadına *muhabbet tellalı* Gim musallat olur. Gim hastalıktan yataklara düşen kadına yardım etmesine karşılık onu sürekli taciz eder. *Tellal* Gim sigara, içki parası gibi ihtiyacı olan tüm parayı bu kadından temin eder Kadının yüreği Gim'e karşı nefretle doludur; çünkü Gim sürekli gelip para istemektedir Kadın her seferinde tüm gücüyle itiraz eder ama parayı vermek zorunda kalır. Çünkü Gim'in şiddetine karşı koyamaz. Yaşamak için tek umudu çocuğudur. Çocuğu çok hasta olduğu halde hastaneye götürecek parası olmayıp ne yapacağını şaşırdığında bile bu adamın zulmüne yenik düşüp, çaresizce parayı verir.

"Bekâr Kadın Köyü" denilen bu mekân, hem cinsel ayrımcılığın var olduğu hem de savaşta kadına yönelik şiddet ilişkisinin kesiştiği bir yerdir. Kutsal kadın/fahişenin ikili ayrımı anne/seks ticareti mağduru kadına yönelik ikili kriter, savaş ortamı vasıtasıyla gerçek hayatta zerrelere bölünür. Çünkü hem ev kadını hem de bir anne olan kadınların kocasını kaybedip türlü türlü yerlerde dolaşarak geçimini sağlamak için seks ticareti mağduru olduğu durumlar çoktur.[14] Savaşlar, kadın bedeninin metalaştırıldığı bir mağdur olmaktan başka bir çaresinin olmadığı gerçekçi durumların en açık görüldüğü zamanlardır. Özellikle hem kadının evinde kalıp hem de onu satan Gim'in uyguladığı şiddet, cinsel yönden ayrıştırılmış şiddetin savaş dönemindeki şiddetten farksız olduğunu gösterir. Militarizm ve milliyetçilik ideolojisinden kaynaklanan erkekliği kanıtlamanın talep gördüğü, cinsel ayrımcılığın olduğu toplumlarda şiddet, toplumun her alanında etkili bir şekilde kadını dışlayan bir vasıta olmuştur ve erkek otoritesi doğrudan kadının bedenini kontrol eden bir araca dönüşmüştür. Erkeğin koruyucu, kadının korunan olduğu şeklindeki ikili ayrım içinde *şiddet*, koruyucu görevini üstlenen erkeklerin uygulayabilecekleri doğal bir hak olarak da görülmektedir. Günlük yaşamda şiddet ve koruyucu erkek/korunan kadın kavramı savaştaki şiddet ve seks ticareti mağduru kadın kavramıyla doğrudan bağlantılıdır. Gim zor durumdaki Songca'yı kurtarıp bunun karşılığı olarak kadını istemediği bir işi yapmaya zorlamıştır. Hem kadınla birlikte yaşayan hem de kadın üzerinden ticaret yapan Gim kadının koruyucusu görevini üstlenmiştir ve kadını kontrol etmek için karı-koca şeklindeki aile sistemini taklit eder, ama bu ikisinin ilişkisi koruyucu-korunan ilişkisi ötesinde sahip ve köle ilişkisi şeklindedir.

askerleri arasında iletişim için kullanılmasının nedenleri askerlerin çoğunluğunun Amerikalı olması ve Kore Savaşı sırasında Japonya'nın BM askerleri için dinlenme yeri olması sebebiyle Japon kültürünün BM askerlerini derinden etkilemesidir. Ancak ilgi çekici nokta bu tür sözlerin Türk askerleri tarafından Korece olarak algılanmasıdır. Bu eserde yazar ana metinde yer alan Korece ifadeleri düzenleyerek ek olarak vermiştir. Burada "cosso" (iyi), "nabbın" (kötü) gibi öz Korece ifadeler de vardır ama "iyi" anlamında Korece "number one", "kötü" anlamında "number ten" gibi İngilizce kelimeler de mevcuttur.

14 1950 yılında seks işçiliği yapan kadın sayısı en az 150.000 kişi olarak tahmin edilmektedir. Bunlardan 40 yaş altında olan dul kadınların seks işçiliği yapma oranı %25,4-26,9'a kadar ulaşmaktadır. Bu kadar fazla kadının bu işte çalışmasının sebebi Kore Savaşı sonrası pek çok dul kadının toplumsal hayatı hiç bilmemesi ve çocuklarını yetiştirmek ve gelir elde etmek zorunda olmalarıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz.: İ. İmha, "Savaş Bitse de Kadına Barış Yok: 1950'li yıllarda 'Savaş Dulları'nın Yaşamı Üzerine", *Savaş ve Kadın,* 2003, Cilt 3, 102.

Saldırgan, aktif ve şiddet eğilimindeki erkeklik ile pasif, itaatkâr ve korunmaya muhtaç kadınlığın ikili çatışması hiyerarşik yapıda daha da güçlenir. Toplumun geneline yayılan, doğal olarak görünen ve sistematikleşen ideoloji kadın ve erkeğin ilişkisini daha da hiyerarşik bir yapıya dönüştürmektedir.[15] *Para tırtıklamada* başarılı olan Gim sahneden ayrılır ve odaya para karşılığı kadınla birlikte olmak isteyen Amerikalı asker girer. Çocuğuna ilaç almak zorunda olan anne çalışmak mecburiyetindedir. Kadın elbisesini çıkarmak üzereyken yan odadan çocuğun ağlayışı duyulur. Çocuk sanki her an son nefesini verecek gibidir. Eğlenceli vakit geçirmek isterken hevesi kaçan Amerikalı asker odadan çıkmaya kalkınca kadın yalvar yakar ayağına kapanır ve "Çocuğumun ilaç parasını almak zorundayım, n'olur gitme" diye yalvarır.

Bedenini satarak çocuğuna bakan Songca için bir eşeysizleştirme söz konusudur: Savaşta dul kalan Songca için arta kalan ve satış değeri olan tek şey bedenidir. Kadının bedeni kirlenebilen ve olumsuz bir şey olarak kolayca sembolleştirilebilmektedir. Kadının kendi bedenini kaybedip yıkılışı durumun mecazi bir ifadesidir. Bu durumda ise, kadın artık düzanlamıyla erkeğin cinsel egemenliği altında hayatını devam ettirir. Hem ekonomik-maddi değere sahip bir ürüne, hem de *sermaye*ye dönüşür.

Kadına yardım etmesi karşılığında kadını hem satarak hem de cinsel ilişkide bulunarak şiddeti kendine iş edinen Gim, savaş denilen kargaşa ve kapitalizmin zayıf ekonomik yapısı yüzünden parazit gibi yaşayan bir karakterdir. Gim, ataerkil sistemle kapitalizm ikilisinin oluşturduğu anormal bir karakterdir. Anormal yöntemlerle çıkar sağlayan Gim, oyunda kapitalizmin olumsuz yönünün sembolü olarak da ortaya koyulmaktadır.

Songca da yine Gim ile aynı şekilde hasta kapitalizm ağları içinde, erkeklerin ona yönelik ahlaksız arzularını pasifçe kabul etmektedir. Kendine ait arzuları özgürce gerçekleştirecek fırsatı bulamaz. Songca, erkeklerin kapitalist mantıklarına bağlanarak pasif bir şekilde sadece kendi hayatına sığınır. Bu açıdan bakıldığında erkekler de savaş teorisi içinde küçültülüp hadım edilmektedir. Bunun hedefi ise, Songca da yine erkekler tarafından bir kez daha hadımlaştırılarak iki yönlü öteki haline dönüşmektedir.

Songca'nın, babası belli olmayan çocuğu da karışık savaş ortamındaki dönemsel arzuların bir ürünüdür. Herkes babası olabilir, fakat onun kim olduğu kesin olmayan babasının yokluğu, yönetimdeki boşluğun sebep olduğu karmaşayı göstermektedir.

Bu eser, bir kadının bedenini satarak hayatını devam ettirdiği savaş ortamını gösterirken aynı zamanda devlet ile milletin kaderini kadının bedeni ve yaşamı ekseninde de göstermektedir. Geleneksel bir yaşamın kurallarını yok sayıp babasız ve hastalıklı sermayenin kaosu içinde savaş felaketi de eleştirilmektedir. Kadının cinselliği ve bedeninin sömürgeleştirilme tarzı ile kaos içindeki durumu, savaşı eleştirmeyi deneyen yazarın üslubu, diğer yazarların eskiden beri uyguladığı evrensel bir üslup olarak görülebilir. Kore Savaşı'na katılan bir Türk yazar neden illâki kadının sömürgeleştirme tarzını ele almayı tercih etmiştir acaba? Bununla ilgili sorgulama yapmak gereklidir.

15 Erkekliğin kesintisiz vurgulanarak paye verildiği bir toplumda militarizm ve milliyetçilik ideolojisi ataerkil sistemin güçlü desteğine gereksinim duyar; çünkü bu üç ideolojinin etki gücünü gösterebilmesi için toplumda hiyerarşik düzeninin öncül olması gerekir. Militarizm, milliyetçilik ve savaş bu ilişkiler içinde şiddet kullanımını geçerli kılar bu tarz şiddet kadının etkili bir şekilde kontrol edilmesine yardımcı olmaktadır.

Oryantalizmin Ortaya Çıkışı ve Savaşa Katılan Askerlerin Bunalımı

Songca'ya sahip olan Gim ile Songca'nın bedenini arzulayarak müşteri olan erkeklerin hepsi, savaş denilen gösteri içinde hadımlaştırılmış karakterlerdir. Hükümetin emirlerine koşulsuz itaat etmek zorunda kalan bu kişiler, baba denilen katı, yıkılmaz otoriteyi kaybedip sadece kadının bedeni üzerinde hâkimiyet kurabilen kişilerdir. Bundan dolayı Songca anormal savaş ekonomisi düzeni içinde ötekileştirilen erkekler tarafından cinsel yönden ele geçirilerek iki yönlü ötekileştirilen hayatını sürdürmektedir. Savaş yüzünden yakılmış, yıkılmış ve sömürgeleşmiş, ayrıca sermaye kaynaklı çöküş yaşayan Kore'nin dönemsel durumu bu oyunla yeniden canlandırılmaktadır. Oyunda, Songca'nın bedeni yöneten/yönetilen, ayrıca savaştan doğan sömürgeleşme ve ataerkil sistemin çakışmasıyla ortaya çıkan mekânı ifade etmektedir.

Songca'ya karşı Amerikalı askerin davranışı da ilgi çekicidir. Amerikalı asker Songca'nın cinselliğini satın almak için kadınlar köyüne gider. Burada ciddi bir şekilde milliyet ya da ırkın ötesinde kadın ve erkeğin yapısı mevcuttur. Fakat burada yazar, kadının savaş dönemi denilen özel durumda erkeği teselli etmek için "cinselliğini satması gerekliliği" ve askerlerin müşteri olduğu savaş dönemi seks ticaretinin yapısal çelişkisi ile mevcut durum hakkında pek farklı bir şey dile getirmemektedir. Erkeklerin cinsel arzu nesnesi olan kadınlarla, seks için kadın arayan Amerikalı askerin arzusunun da, tahmin edildiği gibi, hedefin aslında bir boşluğu doldurmak için olduğu görüşüne ağırlık verilir.

Amerikalı askerin Songca'yla diyalogunda devletten haber alıp "Git" deyince giden, "Gel" deyince gelen askerlerin kendi durumları hakkında ümitsizliğe düştüğü anlaşılmaktadır. Bu durum bir yandan da mükemmel bir kimliğe sahip olamayıp, eksik bir varlık olarak yaşamak zorunda kalmasıyla ilgili bir şikâyet olarak değerlendirilebilir.[16] Diğer yandan oyunda, Songca'nın çocuğunun parasızlıktan tedavi olamayarak ölmek üzere olduğunu hatırlatan ağlayışını duyunca askerin hafızasında çocukluk döneminden kalan bir yara canlanır: Soğuk bir kış günü kendisinin baktığı başka anneden olma kardeşinin aniden ölmesi onda silinmesi imkânsız bir yara açmıştır. Amerikalı asker, öznesi olmadığı kendi gerçeğiyle Songca'nın durumunu özdeşleştirerek, insani bir yaklaşımla kadına acır ve çocuğu hastaneye götürmeye karar verir.

Amerikalı askerin kadına yönelik cinsel arzusu gerçek dünyanın huzursuzluk ve kayboluş duygusunun farklı bir ifadesi şeklinde yeniden canlandırılmaktadır. Öyle ki çocukluk döneminde kardeşinin ölümünü kalbinin derinliklerine gömüp, kendi iradesiyle Pasifik Okyanusu'nun öte tarafındaki çok uzaklardaki bir ülkeye görevli olarak gelen Amerikalı asker üzerinden yine hadım edilen erkeklik ve askerin kendisindeki eksiklik simgeleştirilmektedir. Aynı bağlamda, erkek kahraman Gim ile Amerikalı askerin ikisinde de asla doldurulamayacak sonsuz bir eksiklik vardır ve ötekileşen varlık olarak seks ticareti mağduru kadının bedeni vasıtasıyla bu eksikliği doldurmaya çalışarak geçici tatmin yaşamayı deneyen karakterlerdir. Müşteri olan erkek ile mağdur kadının ilişkisinde-

16 Oyunda bu konuyla ilgili sorun şu şekilde ifade edilmektedir: "Hadi bana bak. Ben doktor değilim. Herhangi bir şey de değilim. Ben sadece askerim. Binlerce askerden biriyim. Kore'ye geldim. 'Ateş et' dediler. 'Evet' dedim. Kim bilir belki de 'Öleceksin' diyecekler. 'Evet, anladım' diyeceğim...", (Sedat Veyis Örnek, "Pirinçler Yeşerecek", *Yeni Türk Tiyatrosu*, 1969, Ankara, s. 11).

ki huzursuzluk ve kayboluş duygusu bulanık bir halde karşımıza çıkmaktadır.

Fakat Koreli Gim ve Amerikalı askerin ikisi de hadım edilmiş karakterler olarak açıkça belirtilmiş olsa da, biri "Songca'ya sahip olan", Amerikalı asker ise "Songca'ya yardım etmeye çalışan" bir kişi olarak oyunda çizilmektedir. Bu kompozisyon o zamanlar BM askeri olan yazarın, kanımca, bakış açısını da yansıtmaktadır. O zamanlar "düşman kuvvet" Komünist Partisi işgaline uğrayarak kritik bir döneme giren Kore'de Amerikalı askerlerden başlamak üzere BM askerlerinin destek gücünün kurtarıcı rolü oynamaması işten bile değildi. Türkiye'de Kore Savaşı'na katılmayı teşvik etmek için yazılmış pek çok propaganda ve ajitasyon edebiyatı eserlerinde görüldüğü gibi savaşa katılan askerlerin çoğu antikomünist ideolojiyi içselleştirip "kardeş ülke" olarak gördükleri Kore'nin "güçsüz bir şekilde düşman tarafından ele geçirilmesini engelleme" düşüncesinden doğan saf bir motivasyonla savaşa katılmıştı. Bu yüzden bu eserde de Amerikalı askerin Koreli kadın, üstelik mağdur kadın Songca'ya yardım etmesi, nereden bakılırsa bakılsın doğal bir şeydi. Fakat Gim, Amerikalı asker ve Songca'yı resmeden bakış açısı büyük ihtimalle oryantalist bakış açısından da bağımsız değildir. Bu durum, Batı/Doğu, üstün olan/aşağı olan, medeni/yabani, hâkim/hükmedilen ile ilgili ihtilaflı tipolojiyi ortaya koymaktadır. Doğu insanını geri kalmış, yozlaşmış, gayri medeni, yabani olmakla ilişkilendirerek, şiddeti iş edinen vahşi kişi Gim ile ona kıyasla Songca'yla konuşarak iletişim kurup sıkıntı ve zorlukların üstesinden gelip sorunları çözmede aktif olarak yardım edebilen kişi olarak Amerikalı askerin kompozisyonu çizilmiştir.

Öte yandan oyunda "suçlu", "deli", "kadın" ve "fakir halk"la kökleştiği görülen oryantalizm kapsamında ırk ayrımcılığı, cinsiyet ayrımcılığı metaforuyla ilişkilendirilmektedir. Sınırsız içgüdünün cazibesini yaydığı halde biraz saf ve itaatkâr olan kadın, oryantalist dokunuşa ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle cinsel araç olan Songca, kimin eline geçeceği belli olmayan rekabetin yaşandığı Kore'nin durumuyla ilgili bir metafor olarak sunulmaktadır. Aynı zamanda Kore, oryantalizmin dokunuş ve yardımını yana yana beklemekte olan itaatkâr kadının kendisidir. Batı ülkelerinin savaşa katılan askerleri, yani BM askerleri güçsüz ve kadınsal olan Kore'nin vücudunu yöneterek üstünlük sağlamaktadır.[17]

Sorun Batılılara özdeşleşen yazarın bakış açısıdır. Gerçi yazarın Türk ve Müslüman kimliği, oyunda öne çıkmamaktadır; ancak Kore'ye yardım eden güzel ülke Amerika'dan gelen ve Amerikalı olarak görülen Birleşmiş Milletler askerleri arasında batılı olmayan Türk askeri Amerikalıların maskesini kullanmaktadır. Belki de savaşın ortasındaki Kore denilen mekânın kendisi Amerikalıların elbisesini giyip beyaz maske takma gerekliliğinde olan Türklerle özdeşleşen bir mekândır ve bu yüzden bu durumun kendisi aynı

17 Edward Said, oryantalistleri "kullanan" insan ve doğu ülkesi insanlarını "kullanılan" insan olarak görür. Burada, onun konuyla ilgili algısının mevcut olduğunu görmek gerekir. Said, oryantalizmi hem "doğu" ve "batı" arasında oluşturulan bir varlık hem de algısal ayrımın düşünce tarzı olarak görmektedir. Böyle bir düşünce tarzının temel alınarak geliştirildiği bilimsel anlam ve imge arasında sürekli değişim olmasını vurgulayıp oryantalizmi "doğu ülkelerini yönetip yeniden oluşturarak etkisiz hale getirmek amacında olan batı ülkelerinin tarzı" olarak tanımlamakta; böylece imgesel olarak sembolleşen doğu ülkeleriyle ilişkili olan görüş içinde var olan batı ülkelerinin siyasilik, şiddet unsuru ve kültürü öne çıkaran yönetme gücünü açıklamaktadır (Edward Said, *Orientalism,* 1978, New York, Panteon Books, Çev. Ehnggyu, 'Oryantalizm', Kyobo Mungo, 1996,13-29).

zamanda bunalımının da mekânıdır. Bu özdeşleşme, verilen kimliği doğrulama olmadığı için yaşanan bir bunalımdır.[18]

Eser; yabani, ilkel ve sömürülen özneyle ilgili Amerikalı askerin kronik paranoyasıyla sonuçlanır. Songca'ya yardım etmek için Amerikan üssündeki görevli doktora giden Amerikalı askerin, sonunda sömürülen özne Gim tarafından silahla öldürülmesi bunu gösterir. Amerikalı askerin sahip olduğu ayrıcalığa karşı duyduğu gıpta ve kıskançlık yüzünden Gim, kavgacı bir yapıya sahip olur ve sonunda Amerikalı askeri öldürür. Bu olay, hükmedilen özne olan Bay Gim'i canavara dönüştürmüştür. Sömürgecilerin kendi açılarından baktığında anlamayacakları bir varlık olarak gördükleri hükmedilen özneler yine onlar tarafından "öteki" diye adlandırılarak canavarlaştırılır. Canavar haline gelen öteki, akıl ötesi bir varlık olarak gizemli hale gelir ve korkunun muhatabı olur. Egemen öznenin korkusunun yansıdığı öteki, vahşi bir varlık olur. Sömüren öznenin kendi kimliğini kurma süreci öteki hakkındaki paranoyak korkulardan kaynaklanır. Sigmund Freud'un "tekinsiz" (*uncanny*) kavramsallaştırmasında göründüğü gibi sömürgelerin egemen öznesi sömürülen öznenin canavarlığından korktuğu geçiş anının ortaya çıkmasıdır.[19] Burada, Amerikalı askerle özdeşleşen Türk yazarın içsel bunalımı saklıdır.

Batıdan savaşa katılan askerler kadınsı Kore'nin bedenine egemen olarak üstünlük sağlamakla birlikte aynı zamanda Kore erkeği Gim'i vahşi ve aşağılık canavar olarak ötekileştirerek medeniyetleşmeyi teminat altına almaktadırlar. Birleşmiş Milletler askeri denilen grup kimliği içine gömülerek beyaz maske takan Türk Müslümanların durumları da bu şekilde oryantalist düşünceyle özdeşleşmekten kurtulamamıştır.

Toplumsal Cinsiyet ve Savaş Karşıtlığı Bilinci

Kadının cinselliği ile bedeni, bazen, erkek merkezli toplumlarda tarihsel gerçeğin mühürlendiği bir sembol olarak da kullanılmaktadır. Kadının yaşadığı felaketleri ya da çektiği cinsel acıları bir erkek yazarın içine düştüğü sıkıntılı mevcut durumu ortaya koymak için uygun bir araç olarak kullanması bunu göstermektedir. Ayrıca milliyetçi söylem içinde kadın,

18 Frantz Fanon'un *Siyah Deri Beyaz Maske* (2009) adlı eserinde sömürgeciliğin sonucunda siyahiler aşağılık hissine kapılıyorlar ve bu aşağılık hissini yok etmek için kendi içlerinde bir bölünme yaşadıklarını söylemektedirler. Fanon, siyahilerin kendi bilinçsizliklerinin farkında olup beyazlığa dair denemelerden vazgeçmek zorunda olduklarını ve ancak o zaman aşağılık kompleksi ve dışlanmadan kurtulacaklarını söylemektedir. Ama Homi K. Bhabha, beyaz maske takan siyahın belirsizliği içinde, iki taraflı kimlik dâhilinde siyasi alaboranın mümkün olabileceğini düşünmektedir.

19 Hükmedilen kişilere bakıldığında egemen öznenin üstün toplumsal konumuna bağlı ayrıcalığının kıskanılmasıyla saldırganlığın eşzamanlı ortaya çıktığı görülmektedir. Diğer taraftan egemen özneye bakıldığında hükmedilenle özdeşleşmeyi isteyip istememesi önemli değildir. Öteki hükmedilenlerin kendilerinden farklı özellikleri ortaya çıktığında, egemen olanlar bu özneyi gizemli bir varlık olarak görüp bu durumdan zevk almaya bakar. Ama egemen öznenin iki yönlülüğü paranoyak öğrenme arzusuna nazaran gizemli ötekinin gizeminden kurtulmayı arzular. Gizemli bir şekilde geriye kalan hükmedilen özneyi istese de onlar kendilerinin bilgisine dahil olmazsa hükmedemeyeceği noktada tehdit olarak algılar. Bu yüzden sömürge öznesinin saldırganlığı iki taraflı saldırganlıktır. Kendisi ideal bir imajla özdeşleşemeyen ve mükemmel olmayan varlık diye kendini reddetmesi, ötekinin kendini bu hale getirdiği düşüncesiyle yer değiştirerek ötekine saldıracak hale gelmesi iki taraflı saldırganlık diye adlandırılmakladır. Tekrar söyleyecek olursak narsist egemen özne "Hükmedilenin beni sevmesini isterim" der, ama bu dilek yerine gelmezse "O benden nefret ediyor" düşüncesiyle yer değiştirir ve "O benden nefret ediyorsa benim de ondan nefret etmem doğal" diyerek kendi kendine mantık yürütür. (Bhabba, 1994: 40-65)

felaketi simgeleyen bir kurban ya da millet geleneğinin asıl biçimi olarak sembolize edilebilmektedir. Fakat bu, millet kavramının eril olması ve milliyetçiliğin de onun cinsel ayrımcı ideolojisi olduğu düşünüldüğünde, kadını dışlayan bir bakış açısının ötesine geçemez.

Savaş sırasındaki yönetim boşluğu denilebilecek baba yokluğu ve kadın arasındaki ilişki, kadınlar köyünde pazarlanan kadın ile babasının kim olduğu bilinmeyen çocuk şeklinde yeniden ortaya çıkmaktadır. Bu sömürgeleşmiş ülkeleri niteleyen bir metafordur ve kadınların cinselliğini kontrol ederek, erkek merkezli gücü kullanan ataerkil yapıyı göstermektedir.

Eril güç kullanımı erkekliği kanıtlamakla başlar. Eşdeyişle, erkekliğin uygulanmasıyla elde edilen militarizm ya da milliyetçilik, toplumu askerileştiren bir ideoloji olarak ortaya konmuştur. Savaş, militarizm ya da milliyetçilik ideolojisinin karşılıklı olarak güçlerini birleştirerek tam anlamıyla toplumu askerileştirmesinin tipik bir örneğidir. Bunların içerisinde de en yaygın biçimde karşımıza çıkan durum kadınların bedenleri aracılığıyla "düşmanın kadınlaştırılıp onuru lekelenerek" darbe almasıdır. Aynı zamanda bu şekilde, savaş aracılığıyla fetih eyleminin meşrulaştırıldığı bir mekanizma olarak da benzer unsur kullanılmaktadır. Sonuç olarak kadınlık bir fetih ve kontrol konusu olmaktadır. Bu nedenle militarizm ya da milliyetçilik ataerkil sisteme ihtiyaç duymakta ve bir ideoloji olarak da cinsiyet hiyerarşisini güçlendirmektedir. Militarizm ve milliyetçilik denilen ideolojileri oluşturan koruyucu erkek/korunan kadın rolüyle bu statü kadınlar üzerinde erkek egemenliğini meşru hale getirmektedir. Milliyetçiliğin genel olarak erkekleşen hatıralar, erkekleşen aşağılama ve erkekleşen umutlardan ortaya çıktığına dair analizler bunu göstermektedir.

Savaşların, ülkeler ve milletler arasındaki ihtilaftan ortaya çıktığı düşünüldüğünde devletçilik ya da milliyetçiliğin kurgusal bir ideoloji olması gibi savaş da yine kurgusaldır. Çünkü "devlet" veya "millet" gerekçesiyle yapılan savaşın gerçekten kimin için olduğuna dair bir soru öne sürmek gerekir. Bu eserde yazar, düşman ordusu veya müttefik ordusu denen ayrımın anlamsız olduğunu, savaşın sebebinin olmadığını ve gerekçeli bir savaşın olamayacağını göstermektedir.

Örnek eserinde, "Savaş sadece siyasetin uzantısı olan bir stratejidir. Savaş büyük bir neden için önemli bir araçtır. Aynı zamanda maceracılık, cesaret, hesapsızlık gibi şeylerin talep edildiği savaşın özü insanların ruhuna en uygun olgudur"[20] diyen savaş prensibinin aslında gerçekten kimin için olduğuna dair soruyu sormaktadır. O, savaşı stratejiler ve taktikler aracılığıyla güçlü ülkelerin oyunlarında azınlıktakiler, zayıflar, özellikle kadınlardaki çok büyük yıkımın suçlusu olarak göstermeye odaklanmıştır. Kadının cinselliğini satın alan BM askeri ile parasını alarak kadını taciz eden kadın satıcısı Koreli erkek aracılığıyla "erkekler"in savaş esnasındaki suçlu rollerine dikkatleri çekmektedir. Devletin güvenliğini ve sistemini savunup, ülke menfaatleri için bir taktik olarak savaş kesinlikle gerekliyse şayet, "Kadınlar için devlet nedir?" sorusu sorulabilir. Bu soru için yazar, "Kadın için devlet yoktur" şeklinde basit bir yanıt bulmuştur. Yazarın savaş karşıtlığı algısı toplumsal cinsiyet tartışmasından doğmaktadır. Fakat yazarın savaş karşıtlığı algısını derinlemesine ilerletemediği görülmektedir.

20 Karl Von Clausewitz Von, *Principles of War, 2002,* s. *52-53.*

Yazar, savaş esnasında kadının pazarlanan mekânı ve cinsiyet ayrımı yapılmış durum ile savaş karşıtlığı algısını filizlendirmiştir, fakat yazarın ağırlık merkezi ötekilerin eksikliği ve öznelerin ayrımında bulunmaktadır. Çünkü Jacques Lacan'ın deyimiyle sadece 'ben' değil, aynı zamanda ötekiler de hırs ve yokluğa bağımlıdır. İkiye bölünmüş karakterler sadece Gim ya da üçüncü şahıs olan askerler değil, aynı zamanda o kadınla ilgili kadının sorununun çözüm anahtarını elinde tutan Amerikalı askerdir. Sadece sömürülen konumdaki Gim ya da Songca değil, egemen olan asker de hırs ya da yokluktan dolayı ikiye bölünmüş bir varlıktır.[21]

Songca çocuğun nefes alıp almadığını kontrol etmek için aynayı çocuğa yaklaştırdığında aynanın çat sesiyle kırılması sahnesi, eksiklik hisseden Amerikan askerinin durumunu simgelemektedir.[22] Aynanın kırılması sahnesi, sorunun çözülmesinin olumsuz sonuçlandığını ima etmesine etmektedir, ama aynı zamanda tamamen yanlış değerlendirilebilecek sömürgeci özneyi tırnak içinde algılamamız gerektiğini de göstermektedir. En önemlisi ise sömürgeci özne için öteki olarak algılanmakta olan devletçiliğin, milliyetçiliğin kendisi bir eksikliktir ve sembolik düzen de delinmiş, kirlenmiştir.[23] Başka bir deyişle, yazarın savaş karşıtlığı algısı doğrudan öteki; sembolik düzenin kendisi de asıl olanaksızlığı tırnak içine alıp, eksikliğe sahip olunduğunun kavranmasından yola çıkmaktadır.

Yazarın savaş karşıtlığı algısı "savaş karşıtlığı"nı asli slogan olarak göstermekte ve aktif bir savaş eleştirisine varamamaktadır. Savaşın kurgusallığına işaret edip, tırnak içine alınan "öteki"nin sembolik düzeni ortaya koymanın ötesine geçememesi gibi bir sınıra sahiptir. Ancak oyun metninin savaşın makul bir gerekçesi olamayacağı ve hiç bir savaşın da "iyi" olmayacağını ima ederek güçlü bir savaş karşıtlığı mesajı taşıdığı söylenebilir. Henüz savaş karşıtlığının dışarıda yüksek sesle söylenemediği o dönem Türkiye'sinin kritik siyasi dünyasında yazarın dayanabileceği en güçlü savaş karşıtı metafor bu olsa gerek.

21 Kendisi de megalomanya ve zararın hayali arasında titreyerek paranoyadan farksız bir duygu karmaşasına kapılmıştır. Bhabba'ya göre sömürge ortamında egemen ve sömürülen aynı bölünmeyi yaşar. Bhabba'nm sömürgeci ve sömürüleni ayırt etmeksizin "sömürgeci ve sömürülen olarak sömürge özne" ifadesinin sıklıkla kullanılması da bu nedenledir. Sokvon Yang, "Postkolonializm (post sömürgecilik) ve Psikoanaliz", "Eleştiri ve Teori", 5. Cilt, 2. Sayı, Sayfa 93.

22 Lacan, ayna evresi ile 'benlik' oluşumunu kuramsallaştırmıştır. Bebeğin aynaya yansıyan kendi görünüşüne bakıp kabullenmesiyle yapı meydana gelmektedir. Hâlâ, kendi bedenini kırık parçalar olarak algılayan bebek aynadaki suretinden kendini bütün olarak görmesiyle aynadaki sureti kendisi olarak algılar. Lacan, bu algıyı "yanlış algılama" olarak açıklar; çünkü bebek ve aynadaki suret arasında tam uyuşmayan çatlak ve farklılıklar vardır. Lacan, hayali özdeşleşme vasıtasıyla bastırılmış farklılıklar algılandığında tüm aynanın gösterdiği bedenin parçalanmasının bedensel çözülme hayali içerisinde geri dönüp, benliğin aslında parçalanan bedeninin "imago"sunu tecrübe ettiğini söylemektedir.

23 Lacan'a göre özne parçalanmaktadır ve tırnak içine alınıp, işaretler sıralaması içindeki eksiklik ile özdeşleşmesi çok da iyi bilinen bir gerçektir. Ancak Lacan teorisinin en radikal yönü bu gerçeği onaylaması değil büyük öteki, sembolik yapının kendisi de asıl imkânsızlıktan dolayı tırnak içine alınıp, herhangi bir imkânsızlık/veresiye çekirdek, merkezin eksikliğini temel alarak yapılandırılmış olmasını kavramış olmasıdır. Öteki'nin içinde böyle bir eksiklik olmasaydı öteki yalıtılmış yapı olurdu ve özne için açılan tek olasılık ötekinin içindeki bütün bir dışlanma olurdu. Bu sebeple özne ile birlikte Lacan'ın ayrım (*separation*) olarak adlandırdığı bir tür "dışlanmadan kurtuluş"u başarmayı sağlayacak şey ötekinin içindeki bu eksikliktir. Tabii ki bu, öznenin kendisinin dilin duvarlarından dolayı ebediyen ayrılmayı, bölünmeyi tecrübe ettiği anlamında değildir. Bu, hedefin ötekinin kendisinden ayrıldığı, ötekinin kendisinin de O'na sahip olamayıp nihai cevaba sahip olmamasıdır. Bir başka deyişle ötekinin kendisinin önü bir engelden dolayı tıkalı olup arzulama gerçeğini ötekinin de arzusu olabileceği gerçeğini öznenin tecrübe ettiği anlamındadır. (Žižek, 2002)

Sonuç

Bu eser savaşa katılan askerlerin savaş deneyimlerini yansıtarak savaş algısını yeniden ele alması açısından karşılaştırmalı edebiyat yönünden değerli ve belgesel edebiyat açısından anlamlı bir metindir. Oyun, özellikle savaş esnasında deneyimlenen kadın ticareti mekânının görülmesi açısından da ilgi çekicidir. Oyundaki "kadınlar köyü", savaş esnasında, kadın ile erkeğin cinsel yönden ayrıldığı, otoritenin ortaya çıktığı bir mekân olmaktan ziyade yönetimin boşluğu ve kaosun simgesi olarak yeniden ele alınmaktadır. Yazarın buradaki sorunu kavrayışı toplumsal cinsiyet tartışmasından yola çıkmaktadır; ancak yazar gerçek anlamda derinlemesine toplumsal cinsiyet sorununu oyunda geliştirememiştir.

Kadınlar köyünde görülen Koreli erkek Gim ve Amerikan askeri, kadını sahiplenen ya da müşteri olan erkek olmaktan çok, eksik bir özne, hadımlaşmış erkek olarak betimlenmektedir. Ayrıca kadına yönelik sahiplenme ve şiddeti uygulayan erkek olarak sadece Gim görülmektedir. Burada Koreli erkekleri yabani ve ilkel gören oryantalizm denilen prizma uygulanmaktadır. Öte yandan Amerikan askeri kadının bedenini satın alan erkektir, fakat aynı zamanda kadını kurtaran bir mesih rolündedir. Ayrıca askerin Gim'in kıskançlığı nedeniyle öldürülmesi anlatımında savaşa katılan Türk askerinin, yazarın kendisinin de Amerikan askeri ile özdeşleşmesi ve içsel bölünmesi görülmektedir.

Yazarın savaş karşıtı algısı, oyun karakterlerinin hepsini mağdur olarak göstermekten yola çıkmaktadır. En doğrudan ve belirgin mağdur olarak resmedilen Songca'yı hareket noktası olarak alıp savaşın yanlışlığını ileri sürmektedir. Fakat bununla birlikte Koreli erkek Gim ya da ülkesine itaat etmek için savaşa katılan Amerikalı asker de yine savaşın mağdurları olarak görülmektedir. Bu bakış açısı, savaş döneminde seks ticareti mağduru kadınla, ayrıca Gim ve Amerikalı askerin mevki ve otorite farkını ortadan kaldıran bir bakış açısını da ortaya koymaktadır. Ayrıca ele alınan meseleye bakış açısıyla kadın ve erkeğin cinselliğini çevreleyen otorite ilişkisi de dile getirilmektedir.

Öte yandan bu eser BM askeri etiketiyle Kore Savaşı'na katılmış Türk askerinin Kore Savaşı'nın nasıl algıladığını göstermesi açısından da anlamlıdır. Savaş seferberliği için Türk hükümetinin savaşa katılma kurgusallığını ifşa etmeyi amaçlayan yazarın savaş karşıtı algısı kesinlikle üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Üstelik Kore Savaşı'na katılmakla ilgili doğrudan eleştiriye izin verilmediği bir dönemde Türk toplumunda yazarın savaşın kurgusallığını ortaya koyma gayesi tam anlamıyla savaş karşıtı algı olarak okunmalıdır. Ayrıca Kore Savaşı'nın üstünden yaklaşık olarak yarım yüzyıl geçtikten sonra Amerika Birleşik Devletlerinin Irak'ı işgaline asker gönderen Kore'nin içinde bulunduğu bilinç durumunu tartışabilmek için Kore Savaşı'na katılan Türk askerlerinin algısını yeniden gözden geçirmek muhakkak ki bir farkındalık yaratacaktır.

Kaynakça

강정구, 「베트남 전쟁과 한국전쟁의 비교연구」, 『사회과학연구』 제 4호, 1997.
김동춘, 『전쟁과 사회』, 돌베게, 2000.
김현아, 『전쟁의 기억, 기억의 전쟁』, 책갈피, 2002.
클라우제비츠 폰, 『전쟁론』, 허문열 역, 동서 문화사, 1981.
사이드 에드워드, 『오리엔탈리즘』, 박홍규 옮김, 교보문고, 1996,
서재만, 「한국전쟁이 중동지역에 미친 영향」, 『국제문제』, 제10권 6호, 1979.
송승철, 「베트남 전쟁 소설론: 용병의 교훈」, 『창작과 비평』, 제 21권 2호, 1993.
양석원, 「탈식민주의와 정신분석학」, 『비평과 이론』, 제5권 2호,
오세영, 「한국전쟁문학론연구」, 『서울대 인문논총 』, 제 28호, 1992.
이명재, 「전쟁과 한국전쟁의 문제점」, 『문학정신』, 제 54호, 1991.
이임하, 「전쟁이 끝나도 여성에게 평화란 없다: 1950년대 '전쟁미망인'의 삶을 중심으로」, 『전쟁과 여성』, 2003년, 제 3호
이완범, 「중국의 한국전쟁 참전: 중국-러시아 자료의 비교를 중심으로」, 『정신문화연 구』, 제23권 제2호, 2000.
임헌영, 「문학작품에 나타난 한국전쟁」, 『새교육』, 452호, 1992.
지젝 슬라보예, 『이데올로기라는 숭고한 대상』, 이수련 옮김, 인간사랑, 2002.
And, Metin, "Dünyada ve Türkiye'de Kısa Oyunlar", Ankara: *Türk Dili,* Temmuz: 8, 1969.
Attila, Osman, *Türk Kahramanlık Şiirleri Antolojisi*, Ankara: Ak Yayınları, İstanbul 1986.
Aytaç, Gürsel, *Çağdaş Türk Romanları Üzerinde İncelemeleri,* Ankara: Gündoğan, 1990.
Bhabba, Homi K., *The Location of Culture,* Psychology Press, London 1994.
Bener, Vüs'at O., *Siyah-Beyaz,* İleti Dim Yayınevi, İstanbul 1993.
Berkok, İsmail, *Kore Kahramanı,* Genel Kurmayı Basımevi, Ankara 1952.
Bezirci, Asım, *Halkımızın Diliyle Barış Hürleri,* Su Yayınevi, İstanbul 1986.
Binyazar, Adnan, "*Pirinçler Yeşerecek Hakkında Eleştirisi*", *Türk Dili,* 214, Temmuz:24, 1969.
Bora, Cemal, *Kore Destanı,* Anadolu Matbaası, İzmir 1951.
Cemal, Turgut, *Kore Destanı,* Müdafi Matbaası, Samsun 1952.
Dursun, Yaşar, *Kore'de Görülen Dava,* Güven Basımevi, İstanbul 1951.
Enloe, Cynthia*, Bananas Beaches&Bases -Making Feminist Sense of International Politics*, University of California Press, Berkeley LA, 1989.
Erkmen, Deyfi, *Kore'den Geldim,* Ege Matbaası, İstanbul 1991.
Ertürk, Kemal, *Kore Şafaklarında,* Sultanahmet Erkek Sanat Enstitüsü Matbaacılık Bölümü, İstanbul 1952.
Fanon, Frantz, *Siyah Deri Beyaz Maske* (Çev.: Cahit Koytak). Versus Kitap, İstanbul 2009.
Fırat, Pat, *Korkunç Kore Geceleri,* Nebioğlu Yayınevi, İstanbul 1953.
Güventürk, Faruk, *Kore'de Kutup Yıldızı,* Günbasımevi, İstanbul 1954.
Nazım Hikmet, *Yeni Şiirler,* Adam Yayınları, İstanbul 1987.
Nazım Hikmet, *Son Şiirler,* Adam Yayınları, İstanbul, 1987.
Lenfin, Ronit (ed.), *Gender and Catastrophe.* Zed Books, New York 1997.
İlaydın, Hikmet, *Türk Edebiyatında Nazım,* Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1961.
Karpat, Kemal, *Çağdaş Türk Edebiyatında Sosyal Konular,* Varlık Yayınevi, İstanbul 1971.

Lee, Chan, *Korea Geographical Perspectives,* Seoul (Korea Educational Development Institute) 1990.
Macdonald, Sharon - Pat Holden - Shirley Ardener, *Images of Women in Peace and War,* London 1987.
Örnek, Sedat Veyis, "Pirinçler Yeşerecek", *Türk Dili* 202, Ankara: Temmuz, 12, 1968.
Örnek, Sedat Veyis, "Pirinçler Yeşerecek", *Devlet Tiyatrosu Aylık Sanat Dergisi,* 47, Kasım: l, 1969.
Püsküllüoğlu, Ali, *Yeni Türk Tiyatrosu,* Nokta Yayınları, Ankara 1969.
Saywell, Shelley. *Women in War.* Viking, Markham Ontario 1985.
Türkben, Attila, *Kore Gazi ve Şehitleri Destanı,* Buket Basımevi, Ankara 1951.
Yüce Ali, *Şiir Tufanı,* Üçbilek Matbaası, Ankara, 1989.
Žižek, Slavoj*, İdeolojinin Yüce Nesnesi,* Korece'ye Çev.: Suryon, Seul: 2002.

Öz

Bu çalışmanın amacı Kore Savaşına katılan Türk askerlerinin Türkiye'deki Kore Savaşı edebiyatı eserlerini nasıl etkilediğini Sedat Veyis Örnek'in *Pirinçler Yeşerecek* oyunu üzerinden tanıtmak ve irdelemektir.

Pirinçler Yeşerecek tiyatro oyunu Birleşmiş Milletler Ordusunun bir parçası olarak Kore Savaşına katılan bir Türk askeri tarafından yazılmıştır. Bu çalışmanın en önemli yanı karşılaştırmalı edebiyat ve belgesel edebiyatı içerecek şekilde savaş edebiyatının Türk edebiyatında bir parçası olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca çalışma Türk askerlerinin savaş karşıtı düşüncelerinin anlaşılmasını göstermesi bakımından önemlidir. Kore Savaşı sırasında Türkiye'deki siyasal atmosferi düşündüğümüz zaman Kore'deki Türk silahlı güçlerini birisinin eleştirmesinin ne kadar zor olduğu anlaşılabilir.

Pirinçler Yeşerecek oyununda savaşın kötü koşullarında seks işçiliği yapmak zorunda kalan bir kadın onu buna zorlayan Koreli bir adam ve para karşılığı birlikte olmak isteyen bir Amerikalı askerin arasında geçmektedir. Türk yazar kendisini Amerikan askeriyle özdeşleştirmektedir. Yazara göre bütün bu insanlar savaşın kurbanıdır. Yazarın savaş algısı ve savaş karşıtı düşünceleri Lacancı bakış açısından değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kore Savaşı, savaş edebiyatı, Birleşmiş Milletler askeri, savaş algısı, savaş karşıtı edebiyat, Kore savaş edebiyatı.

The Understanding of War and Prostitutes in the Korean War Literature of Turkey -Focused on *When the Rice Grows Green*

Abstract

The purpose of the study named "The Understanding of War and Prostitutes in the Korean War Literature of Turkey" is to introduce and understand what was the recognition of Turkish soldiers who participated in the Korean War.

"When the Rice Grows Green" is a drama written by a Turkish soldier participating in the

Korean War as part of the UN army. This work is of the utmost importance in Turkish literature as "War Literature" which includes the meaning of documentary literature and the value of comparative literature. It is also meaningful that it shows the understanding and anti-war thought of Turkish soldiers. When we think about the political situation in Turkey at that time, if someone criticized dispatching of Turkish forces to Korea, they could secretly loose their right to live, so the worth of this drama is very clear.

The prostitute is a just symbol of a colonialized country during the war, and Korean guy Kim is a master exploiting the woman. There is a U.S soldier who wants to buy the woman's body. Here, both Kim and the U.S. soldier are merely men who have been castrated rather than buyers of women's body. However, there is a prismatic refraction of orientalism in which Korean Kim is primitive and the American soldier is civilized. It is coming from a dissociation of the Turkish writer's consciousness. The Turkish writer identifies himself with the American.

According to the writer, these people are all victims of the war and they are human beings who have the lack in symbolic orders. The writer's understanding of the war and anti-war thought is revealed from a Lacanian point of view. And also he criticizes the war as useless ideology and the split within the symbolic world.

Keywords: 터키 Turkey, 한국전쟁 Korean War, 전쟁문학 war literature, 성매매 여성prostitutes, 참전군 UN Soldier, 전쟁인식 the understanding of war, 반전문학anti-war literature. 한국전쟁문학 Korean War Literature